

Proloog

Het begint met stortregen. Die regen deert ons niet zo veel want er zit inmiddels toch al geen droog draadje meer aan ons lijf. De oceaan bouwt zich snel op. Loeiers van golven komen uit het niets over ons heen. De kapitein maakt het zeil kleiner door een rif te zetten. Hoe meer wind, hoe minder zeil, weet ik al. De wind neemt in een mum van tijd toe van windkracht vier naar windkracht acht. Ik vind het reuzespannend. Ik vraag schreeuwend aan de kapitein of dit een echte storm is. Het is een belachelijke vraag gezien de joekels van golven die de kuip inspoelen. De gaten in de kuip waardoor het naar binnen gespoelde water dient te verdwijnen, kunnen de stortvloed nauwelijks verwerken. We staan tot onze knieën in het water. De kapitein heeft geen aandacht voor mij. We verstaan elkaar sowieso niet. De wind om ons heen loeit en brult, en Zwerver schudt, siddert en kraakt. Ondanks de vroege namiddag is het opeens donker.

De kapitein kruipt het dek op, omhelst de mast als een lang verloren zoon, pareert de muur van water die over hem uitgestort wordt, maakt het zeil nog kleiner en kruipt achteruit weer terug. Ik zie zijn kont achteruit manoeuvreren en ben oneindig dankbaar dat één van ons tweeën weet wat te doen. Ik zet me schrap maar vlieg alle kanten op. Zwerver is een bokkend paard geworden. Inmiddels windkracht negen, lees ik op de windmeter. Normaal is het volgen van de windkracht leuk, maar nu is het angstaanjagend gezien het tempo waarin hij opklimt. Ik blijf te kunnen vloeken als een volleerd zeeman. De kapitein omklemt het stuurwiel stoïcijns en tuurt zwijgend naar de zee. De toppen van de golven waaien over ons heen, zout water striemt in mijn gezicht en beneemt me de adem. Ik trek mijn reddingsvest nog wat strakker om me heen. Als de kapitein stil is, is het ernstig, weet ik.

Vanaf de zijkant zien we de witte koppen van de golven ver boven ons uitsteken, vier van de vijf woestelingen razen onder ons door of slaan tegen ons aan. Elke vijfde stort over ons heen. Het is een lawaai van jewelste. De wind huilt, en alles wat aan de mast zit fluit en giert. Alsof er een brandweerslang op ons staat, zo zwaar voelt het water. Zwerver kreunt, valt in elke diepte tussen de golven, komt sidderend weer boven. M'n kaak staat strak en ik gluur met bijna dichtgeknepen ogen naar de radar. Het hele ding is knalroze. De kleur van wind en storm, zo weet ik. Daar is m'n antwoord. Een echte storm dus. In de Bermudadriehoek *of all places*.

Het zwijgende gezwoeg van schip en kapitein gaat urenlang in alle heftigheid door. Tegen de tijd dat we windkracht tien aantikken, went de storm enigszins, bizar genoeg. We zitten blijkbaar ook boven een magnetisch veld. Het kompas draait alle kanten op. De kapitein klemt zijn vuisten aan het stuurwiel vast alsof zijn leven er vanaf hangt. En dat van mij. Hij zeilt op instinct, met zijn neus in de lucht, als een jachthond die een geur oppikt. Hij proeft de wind op zijn lippen door het water heen. Hij is één met het schip. Ik zit vastgehaakt, zet me schrap maar vlieg alle kanten op, voor zover de veiligheidslijn waarmee ik vastzit dat toelaat.

‘Schip vermist,’ kraakt het op kanaal 16, het noodkanaal van de marifoon dat altijd aanstaat. Tegelijkertijd hoor ik gerommel van onweer recht boven ons en slaat er een bliksemflits in het water. Mijn hart zit in mijn keel en mijn ogen zitten vol zout. Raar genoeg ben ik opeens observator geworden in plaats van deelnemer. Terwijl ik toch echt deelneem. Honderden golven spoelen ook in mijn nek. Ook ik sta tot m’n knieën in het water in de kuip. Ook ik word als een lappenpop alle kanten opgeworpen. Alsof een deel van mezelf buiten zichzelf staat. Is dit een ingebouwde reddingsboei om de angst niet te hoeven voelen?

‘This storm, like every storm, will pass.’ Het is mijn mantra om Neptunus te bezweren. Ooit geleerd van een Australische zeilster tijdens een praatje op een steiger. Ik prevel het als een bezwering voor me uit. Ze vergeleek elke golf met een wee die nooit meer terugkomt. Weeën zijn mij wél bekend terrein. Een kwestie van je kiezen stevig op elkaar en doorzetten. Ik geef me over aan het ritme aan boord in plaats van me te verzetten. Hier helpt toch geen moedertje-lief meer aan. De haastig opgeplakte pleister achter m’n oor tegen zeeziekte werkt gelukkig uitstekend. Of het is de adrenaline. Als ik even naar beneden ga om te kijken of alles nog veilig geborgd is, word ik als een projectiel gelanceerd. Ik vlieg door het schip op een woeste golf. Ik ben een paar minuten bezig om mijn tranen te verbijten. ‘Niks aan de hand, je bent vooral geschrokken,’ vertel ik mezelf. Het helpt enorm, deze kracht van suggestie. Ik huf en puf de pijn weg, een maritieme variant op de oefeningen uit mijn zwangerschapscursussen. Ik vat weer moed. Ik hink slingerend aan de houten handgrepen terug naar mijn plekje. Ik heb een bonzende knie. Eigen schuld, en de dikke bult komt morgen. Als er nog een morgen is.

Even flitst door mijn hoofd wat ik ooit ergens las. Dat er op de bodem van de zee in de Bermudadriehoek geologische onrust is. Daardoor verschuiven soms

aardplaten. Bij die frictie kan ‘zomaar’ een minuscule luchtbelletje vrijkomen. Dat luchtbelletje maakt vervolgens een reis van vijf kilometer diepte naar boven. Door expansie kan dat luchtbelletje groeien en groeien, en aan het oppervlak zomaar vele meters breed zijn geworden. Het bootje dat vervolgens nietsvermoedend in die rijzende luchtbel vaart, is de pineut. Het zakt weg in het luchtledige. Het water sluit zich. Voilà, de verklaring van het raadsel van de verdwenen schepen in de Bermudadriehoek.

Ik doe het bijna in m’n broek. Hoewel dat qua nattigheid geen enkel verschil had gemaakt.

Ik heb nog nooit van m’n leven zelfs maar een meer overgezeild. Toch ben ik vol vertrouwen aan boord gestapt in de droom van mijn echtgenoot Hans, de kapitein. Voor hem lonkte de uitdaging, een krachtmeting met zichzelf. Voor mij lonkte het avontuur, naar voorbeeld van het idool met rode vlechtjes uit mijn kindertijd. ‘Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan.’

We hebben veertigduizend zeemijlen gevaren. Zwervend op Zwerver de wereld rond. Soms biddend (ik) of vloekend (de kapitein). In uitzonderlijke gevallen andersom. Ik heb ontdekt dat een levendige fantasie niet altijd even handig is op zee, vooral niet aangezien het altijd en overal mijn klus is om even het water in te duiken om te kijken of het anker er goed bij ligt. Maar ook haaien wenen na verloop van tijd. Verder is dit los-van-de-wereld-leven meestal zalig. Even voor anker bij een onbewoond eiland. Een zwempak is overbodig, snorkelend langs maanvissen en andere exoten. Soms dertig dagen op een oceaan met alleen elkaar, dolfijnen en een paar walvissen als gezelschap. Eindeloos turend over de eindeloze horizon. Soms is er een voorbode van ‘land ahoy’ door een bries die de geur van aarde bij zich draagt, een dag voordat je dat land kunt zien. Opeens ruikt de zee dan naar bos. De nachten zijn een spektakel van schietende sterren. We hebben zelfs schipbreukelingen gered van een onbewoond eiland. Redden ligt me wel als voormalig hulpverlener.

Met deze reis heb ik mezelf gered, en wel van een wereld die zo veeleisend geworden was, dat ik me vaak gevangen voelde door alle regels: hoe het moet en hoe het hoort. Hoepels springen, ik was er goed in geworden. Ik deed het fier en gedachteloos. Ik weet niet meer wanneer, maar op een dag ging het me moeite

kosten. Ik wist echter niet hoe ik aan de regels kon ontsnappen. Ik was een schipbreukeling op land. Randje burn-out, heet dat tegenwoordig.

Aan boord staan alle zintuigen op scherp. Oceanen bevaren raakt aan een oergevoel. Je vaart op je instinct, gericht op overleven. Dat klinkt dramatisch maar is het niet. Het voelt als wakker worden tot in het diepst van je ziel. Je bent natuurlijk niet elke dag aan het overleven. Naast de spannende momenten bestaat de wereld overvaren vooral uit lome dagen en stille nachten van drie uur op, drie uur af. De wereld bevaren is een bestaan van ongekenne eenvoud, en in die eenvoud zit alle rijkdom van de wereld.

Ik ben met nul ervaring aan boord gestapt. Niet wetend wat een giek is, een kluiver of een fok. Een giek is een balk aan de mast waar het grootste zeil van de boot aan vastzit, die onverwacht over het dek kan zwaaien en je van boord kan slaan. Een kluiver en een fok zijn twee voorzeilen. Stuurboord, bakboord: ik had geen flauw idee. Maar ik leerde alle zeiltermen, navigeren en ik leerde mezelf kennen. Ik vond innerlijke stilte in Zwervers begrenzing van 48 voet (14,5 meter). Op zeildagen leerde ik ontspannen. Bestemmingen werden mijn avontuur. Voor de kapitein gold het omgekeerde.

PS Dit boek heb ik onderweg geschreven met één vinger op mijn oude iPhone. Veelal in de nachtwacht. Juist die uren hebben veel te vertellen.

1. Zwerver

Ik heb antifouling aangebracht, dat is een soort verf op de onderkant van een schip tegen aangroei van ... van wat eigenlijk? ‘Van de baard,’ bromt de kapitein. ‘Elke boot groeit een baard door algen, mosselen, zeepokken en andere zeeorganismen. Daardoor varen we minder soepel door het water, dus die baard moeten we vermijden.’ Ik ben dus boten-barbier geworden. Heb Zwervers romp boven water ook geboend tot mijn vingers blaren hadden.

Zwerver is een Koopmans 48 zeilboot en het liefje van mijn kapitein. Meer moet je me niet vragen, behalve dat hij een hij is, in tegenstelling blijkbaar tot alle andere schepen. Zwerver is donkerblauw, laag en slank. Sterk ook, met z’n aluminium romp. Ik vind zeven millimeter dikte wel wat weinig tussen mij en enkele kilometers diepte maar heb me laten vertellen dat dat helemaal prima is. Vertrouwen heb ik wel, ook al vind ik verhalen over drijvende containers met scherpe hoekjes doodeng, geniepig dobberend vlak onder het wateroppervlak.

De kapitein houdt zich bezig met technische zaken. Hij heeft keihard gewerkt om Zwerver van een kustvaarder om te toveren naar een oceaanzeiler. Hij heeft een windvaanstuurinstallatie geplaatst waarmee de boot automatisch koers kan houden en de boegschroef ingeregeld. Zoiets. En nog honderd andere dingen. Wat precies, dat weet ik niet maar hij is er al weken druk mee. Morgen gaat Zwerver weer in het water. We hebben achthonderd liter drinkwater in de tank en geen watermaker, zoals steeds meer zeilboten wel hebben. Wel hebben we een minuscuul handpompje waarmee we drinkbaar water kunnen maken mochten we ooit in het reddingsvlot belanden. Handig zo’n pompje, waarbij je vier uur lang in een halve liter zout water knijpt, om één beker zoet water te krijgen. Bezigheidstherapie voor als de nood hoog is.

Sinds ik weet dat we deze reis gaan ondernemen, lees ik bewust de meest schrikbarende verhalen in boeken en op het internet. Geen zeilersdrama is mij te gortig, redenerend vanuit de gedachte dat als anderen zich dertig dagen in een reddingsvlot op zee kunnen redden met alleen visgerei en een handwatermaker, het ons ook moet lukken. Vissenogen blijken zoet water te bevatten, leer ik. Handig. Zeeschildpadden zijn overlevingsvoer, want zij laten zich redelijk makkelijk vangen. Blijkbaar. Ik visualiseer mij in het oranje reddingsvlot, dobberend op volle zee. Ergens diep in mij schuilt een dapper mens en dus

zeg ik inwendig ja tegen het sabbelen op vissenogen en rauwe schildpad voor ontbijt.

De kapitein vindt mijn leesvoer niet handig maar zegt er niets van. Als ik lugubere info nodig heb om me vertrouwd te voelen op een lange zeereis, door mij te meten met de drama's van weleer, dan zij het zo. Hij houdt zich wijselijk stil. Daarmee is hij ook pragmatisch, want ik ga mee op zijn avontuur zonder vragen of eisen te stellen. Was mijn lief een verrukte wandelaar geweest, dan was ik nu mogelijk aan de Santiago de Compostella begonnen. Tweeduizend kilometer te voet. Of was ik de Alpe d'Huez aan het beklimmen op een fiets met heel dunne bandjes. *That's me*. Niet dat ik zo sportief ben overigens. Integendeel. Maar wel avontuurlijk en vol vertrouwen. Ik voel me mentaal voorbereid voor een oceaan-oversteek na die enge boeken en een paar enthousiasmerende verhalen. Heb er zin in.

We hebben heel voortvarend een cursus medische noodsituaties gevolgd. Ik kan direct mijn hart ophalen met alle lugubere informatie: hoe verband aan te leggen als een scheenbeen in twee helften naar buiten steekt. Hoe te handelen bij een hartaanval, een bijna-verdrinking, wat te doen bij een giek-tegen-je-hoofd type hersenschudding. Diarree-aanvallen, geamputeerde vingers, een haaienbeet, zonnesteek, brandwond, gebroken neus of hartaanval. Onder het mom van 'niet voor verrassingen komen te staan' raak ik enthousiast van elk ongeluk dat in een hoekje kan schuilen. Ik oefen noodprocedures. De uitpuilende verbanddoos krijgt een AED als buurman. Twee brandblussers ook.

Ter verdere voorbereiding hebben we een cursus 'sea survival' gevolgd in een wildwaterzwembad in Rotterdam, bekend terrein voor alle offshore werklieden. Oefening baart kunst, is daarbij de achterliggende gedachte. We zwemmen uit zogenaamd gezonken scheepswrakken. De romp van een nep-vrachtschip torent dreigend boven ons uit. Vier enorme ventilatoren staan op het zwembad gericht en geven een prima impressie van een storm. Geluiden van krijsende mensen, scheepstoeters, misthoorns, huilende wind en golven doen het geheel nog echter lijken. Alhoewel die krijsende mensen misschien wel mededeelnemers waren.

Wij drijven op enorme golven in het zwembad, moeten elkaar vast zien te houden. Het licht gaat uit en bliksem en donder springen elektronisch aan. We moeten ons om elkaar bekommeren én tien meter bij de nep-romp omhoog worstelen in dit imitatie-hondenweer. Het touw striemt onze handen en onze blote voeten verliezen hun grip. Hangend aan één hand gaan we door. Ik hoor de kapitein zijn

eigen variant van bommen en granaten roepen. Geruststellend. Een kwestie van voortploeteren. Loslaten is mijn eer te na. Ik kan dan wel niet zeilen, opdrachten uitvoeren kan ik wél. Eenmaal boven moeten we dezelfde tien meter weer naar beneden springen. Er wappert een reddingsvlot in de woeste wind. We moeten het omgewaaide ding eerst vangen, dan omdraaien. Ziedende golven houden ons tegen om erin te klimmen. Het lukt toch. Met dank aan adrenaline en in mijn geval ook denkbeeldige haaien.

Ten laatste een dag in de schoolbanken, gevolgd door een pittige test. Honderd vragen over goed zeemanschap. De kapitein heeft nul fouten en ik slaag met de hakken over de sloot. Ondanks dat ik heb afgekeken. Ik waan mij inmiddels uitstékend voorbereid, los van het feit dat ik niet kan zeilen. Al doende leert men, broemt de kapitein. In mijn onbevangeheid omarm ik zijn geruststellende woorden gretig. Ons avontuur kan beginnen, dus stappen we in het vliegtuig.

2. Hans en Astrid

Zwerver ligt al in Portugal. De kapitein had het schip er reeds naar toe gevaren te midden van zijn droefheid. Zijn lieve Elly was na een lang huwelijk en een kort ziekbed veel te jong overleden. Zijn verdriet schoot wortels van ontredering. Troost en enige redding werden een jaar later gevonden in het schip Zwerver. Op een kleurloze dag lag hij daar gewoon te koop te zijn, te glimmen in al zijn perfectie. Troostboot. De kapitein kon de verleiding niet weerstaan. Als hij dan toch eenzaam en verdrietig de toekomst in zou gaan, zo redeneerde hij, dan tenminste eenzaam en verdrietig onder zeil. Een solo Atlantische oversteek stond in de planning. Wordt minutieus voorbereid, jarenlang. Een houvast in zijn bestaan. Ondertussen werd het schip uitgeprobeerd: een rondje Engeland, tripje Noorwegen, tochtje Frankrijk. Zwerver voldeed aan alle hoge eisen die de kapitein ook aan zichzelf stelde. Het avontuur kon beginnen. En, mocht hij onverhoopt overboord slaan als solozeiler, dan was het *all in the game* geweest. In hetzelfde jaar dat de kapitein zijn Elly verloor, had de man die al ruim twintig jaar mijn lief was, schuld bewust zijn hoofd gebogen. Het hoge woord kwam er stotterend uit. Veel mea culpa's. Boos werd ik niet, dat had ik nooit gekund, dus nu ook niet; schok en angst voerden de boventoon. Hij probeerde mij te troosten, maar zo werkt dat niet als je iemand aan de kant zet. Eenzaamheid verstikte me, angst vrat me met huid en haar op terwijl ik me tegelijkertijd groot probeerde te houden, een mij niet onbekend patroon. Zo werd ik, terwijl de kinderen nog niet eens op eigen benen stonden, geconfronteerd met een echtgenoot die op eigen benen wilde staan. Aan een dood paard valt niet te trekken, ondanks mijn vele zielige pogingen daartoe, want hoeveel ik van hem hield ging elk woord te boven. Op mijn negentiende verliefd geworden en nimmer achterom gekeken.

Overdag was ik de hulpverlener, stoer en onverschrokken, vol empathische raad en stevig advies. In avonden en weekenden verpleegde ik mijn gebroken hart. Mijn drie tienerdochters mochten er niks van merken, zo had ik bedacht, want zij hadden hun eigen verdriet en onmacht dus wee oh wee als zij de dupe werden van mijn treurigheid. Ik stortte mij op hen met een duizendvoud aan goede intenties. Dochterhonger. Eigenlijk was het honger naar liefde en bevestiging, maar die link had ik nog niet gemaakt. Mijn over-beschikbaarheid en verlangen

naar nabijheid leek juist afstand te creëren tot mijn tieners, die langzaamaan twintigers werden en gezonde grenzen nastreefden. Mothering neigde naar smothering. Niet dat ik het door had.

Alleenstaand zijn brengt zijn eigen euvels met zich mee. Mijn tandarts zag wel een gat in mij. Om zijn betoog kracht bij te zetten, al wroetend in mijn kies, strooide hij met complimenten over hoe kranig ik was. In alle opzichten. En of ik met hem uit eten wilde? Met proppen watjes in mijn wang en tranen (een mix van ludduvuduh en zijn toedoen) schudde ik nee. Hij was aanhoudend met zijn scherpe tangetje, welke hij liefdevol langs elke kies liet glijden. Een fijne man, maar te vroeg.

Enige tijd later meldde zich een aardige meneer, die vooral aardigheid leek te hebben in het troosten van mijn mistroostigheid. Hoe treuriger ik was, hoe verheugder hij zijn armen om mij heen leek te willen slaan. Hij wilde iemand om te troosten en ik wilde getroost worden. We waren een uitstekende match, tot mijn tranen uiteindelijk droogden. Toen was de match weg, waardoor ik mij snikend afvroeg waarom ik me nog steeds zo triest voelde, en hij zich weer cordiaal meldde met een zakdoek in de aanslag. Ik voelde me gevangen in een overdaad van welwillende intenties, die ik ervaarde als een kooi. Afscheid nemen gaf mijn autonomie terug.

Mijn vriendin Linda, een voortvarend type, riep het universum aan tijdens ons tweede glaasje Pinot Grigio op een terras waarbij mijn hartzeer wederom ter tafel kwam. ‘Je moet nú zeggen wat je wilt, Astrid,’ sprak ze krachtig: ‘Het Grote Universum luistert!’ In de stilte die volgde, kneedde ik gedwee een man uit lucht. Hij moest het liefst tien jaar ouder zijn (want ik wilde niemand tegenkomen met tieners in zijn kielzog). De uitverkorene diende trouw, lief, welbespraakt en grappig te zijn. Moest ook zelfverzekerd, reislustig en stevig zijn en dat laatste niet alleen qua persoonlijkheid. En gul, positief, goedlachs en groot. Kaalheid geen probleem. Wel graag eigen tanden. Maar bovenal liefdevol, eindigde ik mijn betoog, terwijl Linda gebaren maakte die men normaliter reserveert voor snelheidsovertreders. Ze knikte, hief haar glas ten hemel en vroeg het universum voort te maken. Ze was, net als ik, klaar met mijn eeuwige gesnotter.

Een week later ontving ik een mail via een datingsite waar ik mij met bonzend

hart op had begeven. Een weduwnaar met een heel groot hart voor zijn kleinkind van twee. Een zeiler. Na een maand zeepost per e-mail gingen we bellen. Elk telefoontje van een uur was te kort. Na een maand van dagelijks kletsen over duizend-en-een dingen spraken we af. We hadden nog steeds geen foto gedeeld maar naar zijn prachtige stem kon ik uren luisteren. En hij naar de mijne, niet onbelangrijk.

De ontmoeting bestond uit twee minuten ongemakkelijkheid waarbij we elkaar opnamen en daarna nam zijn bromstem het welbekende plekje in mijn oor weer over. De arme ober werd drie keer weggestuurd omdat we er niet aan toekwamen om in de kaart te kijken. Eigenlijk waren we al oude bekenden, met dank aan de vele telefoontjes. Hij legde zijn grote eeltige knuist losjes over mijn hand tijdens het etentje. Ik trok mijn hand vrij en legde 'm over de zijne. De andere handen raakten ook betrokken. Onbewust maakten we onze eigen versie van 'deze vuist op deze vuist, en zo klim ik naar boven.' De stoere zeiler bood galant zijn arm aan toen we terugliepen naar de auto. We hebben elkaar nooit meer los gelaten. Ook nooit meer een traan gelaten overigens, behalve soms eentje van ontroering. Enkele maanden later ben ik 'tante oma' van zijn mooie kleinzoon en word ik aangesteld als lichtmatroos op Zwerver. Lichter dan lichtmatroos. Al heb ik wel een zeilweek gedaan als dertienjarige. Vond er niet veel aan, maar heb toen wel bier leren drinken. Ik kan een mast niet van een giek onderscheiden, noch een kluiver van een grootzeil. Echter, de kapiteins jongensdroom waarmaken van een oceaanoversteek leek mij een kleine moeite voor de man die mijn hart had opgefleurd en weer een permanente glimlach op mijn toet had getoverd. Mijn fleurigheid bracht de kapitein hoop. Zijn stevigheid mij hetzelfde.

Mijn baan opzeggen blijkt makkelijker dan verwacht. Mijn ziekenhuisafdeling kan ook zonder mij functioneren. Ik krijg een mooi beeldje, bloemen en een receptie. Voor de kapitein geldt hetzelfde. Bijna veertig jaar inzet voor het bedrijf. Een gezellig dinertje met een warme speech, een fraai cadeau, een hartelijke klap op de schouder, een laatste zwaai. Daar staan we dan. Letterlijk het eigen roer in handen nemen, lijkt de kapitein de perfecte oplossing voor alles. Ooit voor zijn rouw, nu voor het vermeende zwarte gat van pensionering. Hij vindt het ook een praktische oplossing voor mijn empty nest. Mijn verstand is het met hem eens,

het is tijd om los te laten. Mijn hart heeft echter onzichtbare draden om mijn dochters heen gesponnen en wil ze dichtbij houden. Is het liefde, behoefte of controle? Of onder het mom van het eerste toch onbedoeld de laatste twee? Inmiddels zijn ze eenentwintig, vierentwintig en vijfentwintig en wonen ze op kamers. Ik was op mijn eenentwintigste stewardess en op mijn vierentwintigste al vrolijk in de weer met luiers, spenen en flesjes. Zij zijn vrolijk in de weer met studie, feesten en prosecco. Dat geeft de doorslag. Niemand kan het geloven. Mam gaat zeilen.

3. Madeira

De kapitein en ik maken ons klaar om vandaag naar Madeira te gaan, het bloemeneiland. Als lichtmatroos moet ik mijlen maken want de Atlantische oversteek staat gepland voor over slechts twee maanden. Het is niet de eerste grote tocht. Ik heb inmiddels al een rondje Portugal-Azoren gedaan. Toen werd getest wat voor nieuw vlees Zwerver in zijn kuip had. Ik slingerde als een aap door het schip en kreeg de koffie altijd gemaakt. Ik was wel misselijk maar werd wild enthousiast van een langs zwemmende walvis. Op de terugweg naar Portugal ging de kapitein op één knie. Zeebenen met potentie moet hij hebben gedacht. Van troostboot naar loveboat. Als het goed is, is het goed, zei de kapitein stellig. Hij vond dat we oud en wijs genoeg waren om hand in hand de sprong te wagen. Het ja-woord werd kort daarna met hart en ziel uitgesproken.

Het is een voorspoedige overtocht naar Madeira met een mooie snelheid van zes knopen. Een uitgeputte vogel, we noemen hem Sjef, strijkt neer op Zwerver om het vege lijf te redden. Hij poept alles onder, tot groot ongenoegen van de kapitein, maar krijgt plenty water en brood van mij. Hij komt op adem en vertrekt na een halve dag. De touwen, die aan boord lijnen heten, moeten eerst door een sopje na het bezoek van Sjef. Je kunt luciferkopjes maken van vogelpoep, schiet door me heen. Al die Robinson Crusoe-verhalen beginnen vruchten af te werpen. Met happy hour, dat is ons dagelijkse ene biertje om stipt vijf uur, knalt een lijn met een enorme klap doormidden. Schoot geschaveld, broemt de kapitein. Het voorzeil fladdert als een paniekerige vogel. Schavielen is een nieuw woord voor mij. Kapot geschaafd, krijg ik uitgelegd. Het levert veel werk op, zoveel is duidelijk.

We lezen veel en hebben alle tijd van de wereld, een nieuwe ervaring. We varen 24/7 en verdelen de avond en nacht van zeven uur 's avonds tot zeven uur 's ochtends op in wachten van drie uur op, drie uur af. De kapitein vindt dat ik al doende kan leren. Gewoon goed opletten en roepen als er iets verandert, zegt hij, en stapt vervolgens vol vertrouwen te kooi. Als er iets aankomt of als de zeilen flapperen, roept hij nog na. Daarna hoor ik gesnurk. Wakker en alert blijven dus. Een duidelijke opdracht. Voor het eerst van mijn leven krijg ik ook de nachten mee als tijdsbeleving en ik vind het heerlijk. Tijd krijgt een andere dimensie als je er opeens zeeën van hebt. Er is tijd om te lummelen naast het

opletten. Ik zie prachtige heldere nachten waarin de Melkweg duidelijk zichtbaar is. Een oneindig witte sliert aan de donkere hemel. Zichtbaar door het licht dat al duizenden jaren oud kan zijn. Ik vind het niet oud maar jong, en mezelf ook. Ik heb me eigenlijk nog nooit zo levendig gevoeld als nu aan boord. Het is een bizarre gewaarwording. Vallende sterren wijzen de weg naar Porto Santo, de heilige haven van de oude Portugese zeevaarders, het kleine zusje van Madeira. 's Nachts varen geeft een ongeëvenaard gevoel van vrijheid. 's Morgens vroeg is de dag nog niet op kleur gekomen maar al wel vol belofte.

Madeira heeft vier jaargetijden op hetzelfde moment, al naar gelang waar je je op het eiland bevindt. Na aanvankelijk op de oostpunt te hebben gelegen (herfst) zijn we de haven van Funchal binnengevaren (zomer). Voorjaar en winter houden we te goed, want de kapitein heeft de zeekaart alweer uitgevouwen om nu Lanzarote aan te doen.

Ik heb m'n hele garderobe ingeleverd bij het lokale Leger des Heils op Madeira en heb vier blauwe zeilrokjes en acht witte T-shirts gescord. Nu hoef ik nooit meer na te denken over wat ik ga aantrekken. Ik voel me bevrijd. Waarom moeilijk doen als het makkelijk kan. Blauwwitte eenvoud. Ben ingenomen met m'n fashion-statement. Ik knip m'n haar voor de spiegel met de keukenschaar. Ik ben tevreden, ook al is het niet helemaal recht. Een lik gel erop en even woelen, kláár. Make-up wordt gereduceerd tot mascara en lippenstift. Heb blosjes van zon en zee. Volgens mij past mijn huidige leeftijd beter bij mij dan alle andere leeftijden ooit te voren. Ik geniet opeens van de vrijheid die volgt met drie dochters in hun *roaring twenties*. Afstand in kilometers lijkt nabijheid tot het gevolg te hebben. Ze laten aanzienlijk vaker iets van zich horen dan vroeger.

4. Gracioza

Dit vulkanische eiland vlakbij Lanzarote is vrijwel onbewoond en wie zichzelf stiekem een Robinson Crusoe-ervaring toewenst, doet er goed aan dit eiland te bezoeken. Het staat erom bekend dat piraten hier vroeger hun buit verstopten, maar volgens mij is Graciosa zelf de buit. De tijd heeft hier honderd jaar stilgestaan. Geen auto's. Geen toeristen. Om een brood te vinden is een strandwandeling van vier kilometer naar 't dorpje nodig. En terug. Een brood waar je zo veel moeite voor moet doen, smaakt heerlijk. Vulkanische activiteit heeft het eiland in een zwarte laag lava gedoopt, maar met een scherpe steen kun je de originele zandgrond weer bevrijden. Als je in het zwarte zand schrijft, komen de teksten wit tevoorschijn. Magisch. Mijn ode aan de kapitein steekt fraai af. Wittebroodsweken. Lang mogen ze duren. Het weer is over het algemeen stralend. De baai Francesca heeft ons hart gestolen. We liggen met nog een paar zeiljachten te genieten van deze pure natuur, waar we onze tijd invullen met zwemmen, snorkelen, bijbootje varen, lezen, klusjes en wandelen voor de bevoorrading.

We beseffen dat een paar weken op een redelijk verlaten plek nodig is om de transitie van vakantiemodus naar op-de-boot-wonen-modus te bereiken. 's Avonds luisteren we naar muziek en na een afzakkertje (dat is het woord van de kapitein voor een borrel) gaan we met de kippen op stok. Negen uur is 'sailors midnight', een uitdrukking die ik nog duizendmaal zal horen. Aangezien we om zes uur 's ochtends wakker worden en de zon zien opkomen, is negen uur bedtijd prima. We leven met het licht, zoals het ooit bedoeld was. We slapen als rozen, onze energie en spierkracht nemen toe. Ook onze levensvreugde en veerkracht. Minder in de bewoonde wereld zijn doet ons meer levend voelen. We vinden het bizar en kunnen het niet duiden, behalve dat we dichterbij de natuur staan. En dicht bij onszelf. Soms, na een nachtelijke plas, stap ik even het dek op en word dan getraakteerd op een overdonderende sterrenhemel. Het is ontroerend overweldigend. Rijkdom krijgt een nieuwe betekenis.

Er is haast geen haast meer. Van jachtig leven naar leven op een jacht. De kapitein is opgeleid als scheepsbouwer, geëindigd als directeur bij een groot familiebedrijf in Gorinchem. Schepen waren een leven lang zijn dagelijkse kost, zeilboten zijn passie. Zeilen is hem met de paplepel ingegoten door zijn avontuurlijke alleenstaande moeder. Ik werkte in een academisch ziekenhuis en bood psychosociale

ondersteuning aan patiënten bij wie de bodem onder hun bestaan was weggeslagen. Ik leerde hoe betrekkelijk tijd op onze planeet is en dat inderdaad niemand een program van het concert des levens krijgt, de tekst die vroeger bij ons thuis aan de muur hing. Het oude leven is heel ver weg. Wennen hoeft nauwelijks. *Slow living* is een openbaring na decennia rennen.

Op Lanzarote bevoorraden we de boot met proviand voor acht weken. Mijn spieren worden getest tijdens deze klus want alles gaat met de hand. Je kunt alleen verplaatsen wat er in je oude-dameskarretje op wielen past. Elke zeiler sleept er eentje achter zich aan, we knikken elkaar in herkenning toe. Acht weken proviand inslaan vereist acht keer naar de supermarkt lopen. Bij aankomst op Zwerver verwijderen we alle kartonnen verpakkingen in verband met de mogelijkheid van kakkerlakeitjes die moeder-kakkerlakken graag in karton leggen. Daarna verwijderen we ook de etiketten van blikken. Alle karton en papier zijn een handige wieg en daarmee uit den boze aan boord. Mijn kakkerlakfobie is niet handig in deze warme oorden, maar het maakt wel dat ik grondig ben. Zéér grondig. Ook appels, bananen en meloenen haal ik eerst ijverig door een sopje. Deze insecten overleven naar verluid een nucleaire oorlog, maar kunnen het loodje leggen van een drupje Dreft, lees ik. Wonderlijk. Ze zijn een bekend fenomeen aan boord, maar ik kan niet leven met de gedachte dat je 's nachts hun skelettige pootjes hoort krabbelen in verre hoekjes. Dat je de lamp aan doet en ze ziet wegschieten naar hun schuilplekjes. De kapitein vindt mijn kakkerlak-focus enigszins aanstellerig, maar ik houd me Oost-Indisch doof voor zijn welgemeende advies om wat meer laissez faire te zijn. Alle schoenzolen en de wielen van het karretje worden na gebruik ingespoten met anti-kakkerlakspray voor het geval ergens een eitje is achtergebleven. Sla ook driftig Dreft in.

Met een waterdichte stift beschrijf ik de inhoud van de nu etiketloze blikken. Veel bonen, groenten en soep. Blikken zijn beter dan gedroogde pakjes en zakjes. Mocht je ooit dobberend op zee zonder mast komen te zitten en water en gas nog slechts een herinnering zijn in je hopeloze toestand, dan hebben blikken altijd vocht te bieden. 'Het drekkerige vocht van een blik witte bonen kan een levensredder zijn,' wordt mij toevertrouwd door een serieus kijkende zeiler met een verweerd gezicht. Als connaisseur van horrorverhalen neem ik het advies gretig aan. Kijk nu trots naar mijn enorme verzameling etiketloos blikvoer. Zwerver ligt een stuk dieper. Elke ruimte van elke bank is tot de nok toe gevuld. Ik hoop dat de watervaste stift het houdt, anders wordt het witte bonen met perzik op zee.

Van Lanzarote varen we naar het onbewoonde eiland Lobos aan de noordkant van Fuerteventura. Daarna Tenerife aangedaan. We zien de berg El Teide met zijn eeuwige sneeuw. Onderweg observeer ik de zeilkunsten van de kapitein en oefen met broodbakken. Dat laatste ligt me beter. Ouderwets met de hand kneden, de juiste hoeveelheid gist gissen, laten rijzen, in de oven zetten en duimen. Het experiment slaagt keer op keer. Een handig kunstje voor onze aankomende oceaanoversteek.

Na talloze baaitjes aangekomen op La Gomera, een onverwacht pareltje in de Canarische archipel. Prachtig mooi en heerlijk groen. Dit in tegenstelling tot de vulkanische buureilanden. Een lust voor het oog, deze exotische variant op Terschelling, toch kan het me niet echt bekoren. Ik heb opeens last van heimwee. Alsof ik een baksteen in m'n buik heb. Ik probeer het niet te laten merken aan de kapitein. Het is niet ons huis dat lonkt, maar wel mijn dochters. Als ik ze bel, merk ik hun trots. Dat hun moeder zich aan het ontpoppen is als zeezeiler had niemand, maar dan ook echt niemand, kunnen bevroeden. De onverholen trots van mijn dochters maakt dat ik ophoud met jammeren, de prop in m'n keel wegslik en een grapje maak. Over Berend Botje, dat als hij het kon, ik het ook moet kunnen. Ze zijn het roerend met me eens en juichen ons avontuur toe. Zij vinden mij opeens heel bijzonder, hetgeen ik dan weer heel bijzonder vind. Ik geniet van mijn nieuwe status als coole mam. Bijt op m'n tanden de dochterhonger weg.

Ik schuil achter de brede rug van de kapitein en zijn maritieme kennis. Pik hier en daar wat graantjes mee. Enig vocabulaire is me inmiddels komen aanwaaien, waardoor ik, vind ik zelf, wat aannemelijker overkom als zeiler. Voor de wind en aan de wind. Lier en zwengel. Stuurboord en bakboord. Kluiver, fok en grootzeil, en die hebben allemaal een touw dat schoot heet. Ik onthoud kluif-fuck-groot, van voor naar achter op het schip. Dat rijtje speel ik wijzend met mijn vinger af als de kapitein vanaf het dek roept om iets te laten vieren dan wel aan te trekken. Kluif-fuck-groot. Dus ehh ...niet die, niet die, maar die. Zeilen zit niet in m'n DNA, zoveel is inmiddels duidelijk. De kapitein beseft het ook maar houdt goede hoop. Hij was in zijn tienerjaren zeilinstructeur en denkt dat hij dit varkentje nog wel gaat wassen.

5. Las Palmas

We staan het ‘mañana mañana-gevoel’ toe. Dat is vooral voor de kapitein knap als rasechte perfectionist. Alles gaat langzaam en wij inmiddels ook. Alsof we een vertraagde versie van onszelf aan het worden zijn. Of misschien worden we wel onze authentieke zelf, zonder het gevlieg en gedraaf waar we zo gewend aan zijn geraakt in ons oude leven.

Zwerver ligt op Las Palmas, ons vertrekpunt voor de oceaanoversteek. Nog elf dagen geduld en dan gaat het gebeuren. Vrijwel iedereen die hier ligt heeft die Atlantische oversteek in het verschiet. We hebben ons aangesloten bij de ARC, de Atlantic Rally for Cruisers, deze organisatie begeleidt de overtocht. Er gaan honderdvijfentachtig boten mee. De kapitein had weinig zin in een georganiseerde rally, had eigenlijk liever op eigen houtje de oceaan overgestoken. Maar om zijn bemanning happy te houden is hij gezwicht. Er wordt druk geklust, ingekocht, etiketten verwijderd en groenten gewassen en bovenal druk overlegd over de route naar Saint Lucia in de Carib. Er worden dagelijks lezingen gegeven over onder andere proviand voor de oversteek, navigeren op de sterren, weerkunde, mast en tuigage, overleven in het reddingsvlot, EHBO, satellietcommunicatie enzovoort. Het gaat allemaal mijn pet te boven maar ik doe gezellig mee. Zwerver heeft de grondige veiligheidsinspectie van de ARC glansrijk doorstaan.

Zeilpraatjes zijn een mannending, heb ik ontdekt. Elk gesprek gaat over windrichting, verstaging, apparatuur en routes, en dat noemt men dan palaver. Boten zijn naar mijn ervaring de maritieme variant op een mancave. Vrouwelijk gezelschap staat hoog in mijn vaandel, maar kom daar maar eens om in een haven. Vandaar mijn keuze voor de ARC. Er zijn leuke stoere vrouwen te over op deze honderdvijfentachtig boten. Mijn lief moppert eerst nog wel een beetje. Duur.

We ontmoeten onze medezeilers dagelijks voor een ‘sundowner,’ een prachtige naam voor een borrel terwijl de zon in de zee zakt. De diversiteit bij zeilers is mooi. Van een begin twintiger in een negen-meterbootje dat veertig jaar geleden door z’n opa gebouwd is, van gezinnen die hun tieners of kleuters van school hebben gehaald en aan boord lesgeven, tot een veertiger met een eenzijdige verlamming door een beroerte, die zijn droom met zijn maten toch waar gaat maken. Verder nog een leuk stel uit Leeuwarden op sabbatical en een stoer ouder echtpaar dat in zestien maanden de hele wereld gaat omzeilen. Elk schip heeft

een eigen verhaal. Veel vijftigplussers met een tweede relatie. De kapitein en ik horen daar ook bij. Misschien dat een verlies je extra avontuurlijk maakt en je het besef geeft dat het leven nu geleefd moet worden. Ik word vriendin met een zeilende waarzegster en bewonder haar prachtige boot die volhangt met helende kristallen. Ze is uitstekend gezelschap en voorziet een goede oversteek, wat ik graag beaam. Het ARC-groepsgevoel zorgt voor gezelligheid en vrolijkheid. De steigers zinderen van eensgezindheid.

Op de dag van vertrek zijn we uitgelaten als jonge honden. Een droom die ruim een halve eeuw geleden begon bij de destijds piepjonge kapitein gaat nu uitkomen. Vandaag is de dag. We zijn niet langer op vakantie, vanaf vandaag zijn we 'vertrekkers', zoals dat heet. De lokale fanfare blaast z'n beste deuntjes, de bevolking en toeristen bekijken het spektakel van honderdvijfentachtig vertrekkende zeilboten. De opwinding aan boord is bijna tastbaar. Het fruit schommelt in netten boven onze hoofden. Zwerver is voller dan vol en ligt diep in het water. Achthonderd liter water, zevenhonderd liter diesel. De banken puilen uit. Ik heb geleerd yoghurt en brood te maken. We zijn euforisch en doen een dansje in de kuip.

6. Atlantische Oceaan

Zeilen kan ik nog steeds niet alhoewel de kapitein het daar niet mee eens is. Zeilen is meer dan de zeilen bedienen, stelt hij. Verder houdt hij de moed erin. Hij is mijn grootste fan, dus niet geheel onpartijdig. Ik kan inmiddels wel lezen en schrijven met de plotter, een boordcomputer die de omgeving digitaal laat zien. Boten in de buurt, rotsen in de buurt, diepte onder het schip. Handig. Instructies opvolgen kan ik ook. Zelf maritiem nadenken lukt me nog niet.

Binnen luttele uren zijn we alle zeilen op de horizon kwijt, ze zijn uitgewaaierd over de oceaan. Elk schip kiest zijn eigen route en vaart zijn eigen snelheid. Van alle boten zijn er slechts veertien stuks met twee personen aan boord, net als wij. Samen zullen de kapitein en ik het moeten rooien op Zwerver. Vertrouwen hebben we in overvloed.

De dagen op zee strekken zich voor ons uit en rijgen zich tevreden aan elkaar. Het is een feestje om helemaal alleen met z'n tweetjes op de Atlantische Oceaan te zijn. De kapitein legt regelmatig opnieuw uit hoe zeilen werkt. Met het geduld van een toegewijde schoolmeester met een trage leerling. Hij maakt tekeningetjes met pijltjes van windrichtingen. En van draaiende windrichtingen waardoor andere koersen noodzakelijk worden. Ook legt hij gijpen uit. Dan zwiept het grootzeil, dat aan een zware balk zit die giek heet, met een flinke ruk naar de andere kant. Dit is een moment waarbij het uiterst belangrijk is om laag te blijven want anders maait de giek je omver en ga je overboord. Blijkbaar gebeurt dit heel soms ook per ongeluk en dat is foute boel. Er komt veel op me af. Ik vind het intens en niet leuk.

Ik struikel ook over het feit dat noordenwind naar het zuiden waait. Dan vind ik zuidenwind logischer. Hij komt uit het noorden, zucht de kapitein, niet voor de eerste keer. Hij wil niet in discussie over de vraag of de windstreken passend genaamd zijn. Ik heb het aan te nemen. Waar komt mijn weerstand vandaan? Heel langzaam beginnen enkele basisvaardigheden te dagen. Gelukkig is er nauwelijks verkeer op de weg.

We zweren bij een eerlijke verdeling van de nachtelijke uren: drie uur op, drie uur af. Als ik de wacht heb, sta ik niet de hele tijd op de uitkijk. Elk kwartier gaat mijn wekker af en dan kijk ik 360 graden om me heen en controleer alle instrumenten. Ik lees de resterende minuten een boek. Ik ben minutieus in het wachtlopen,

Ze heeft nog nooit gezeild. Geen idee wat bakboord of stuurboord is, maar als Astrid de kapitein ontmoet, stapt ze vol vertrouwen aan boord. Samen varen ze 40.000 zeemijlen tijdens hun reis rond de wereld.

Wat begint als zijn verlangen naar avontuur, wordt haar reis naar zelfvertrouwen.

In De kapitein en ik beschrijft Astrid Pascal met humor en ontwapenende eerlijkheid hoe ze stormen doorstaan, schipbreukelingen redden en hoe zij persoonlijk afrekent met schaduwen uit het verleden. Op de oceaan, met alleen de sterren en haar kapitein als gezelschap, ontdekt ze hoe weinig je nodig hebt om gelukkig te zijn.

Ze vindt onderweg meer dan alleen haar zeebenen. Bevrijd van verplichtingen en verwachtingen leert ze varen op haar eigen koers.

Een waargebeurd verhaal over loslaten, liefde en lef.

